Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Menardus <Eisnacensis>

[Basel], 1475

[Liber hester]

urn:nbn:de:bsz:31-313543

Visual Library

ſui· vt eriperet nos de manu oim inimicorum
nroꝝ. Venit aſſur ex mōtibꝰ ab aqlone i mltī
tudie fortitudinis ſue: cuiꝰ mltitudo obturauit
torrētes et eq̄ eoꝝ cooperuerūt valles. Dixit
ſe icenſuꝝ fines meos· ⁊ iuuenes meos occiſu
rum gladio: infātes meos dare i p̄daꝫ· et vir
gines in captiuitatē. Dn̄s aūt omnipotēs no
cuit eū· et tradidit eū i manꝰ femine· et cōfu
dit eū. Nō eni cecidit potēs eoꝝ a iuuenibꝰ·
nec filij tytā pcuſſerūt eū nec excelſi gigātes
impoſuerūt ſe illi: ſꝫ iudith filia merari i ſpecie
faciei ſue diſſoluit eū. Exuit eni ſe veſtimēta
viduitatꝭ: ⁊ iduit ſe veſtimēta leticie i exulta
tione filioꝝ iſrl'· Vnxit faciē ſuā vngēto· col
ligauit cincinnos ſuos mitra ad decipiendū il
lum. Sandalia eiꝰ rapuerūt oclos eiꝰ: pulcri
tudo eiꝰ captiuā fecit animam eiꝰ: amputauit
pugiōe ceruicē eiꝰ. Horruerūt pſe cōſtanciā eiꝰ·
et medi audaciā eiꝰ. Tūc vlulauerūt caſtra aſ
ſirioꝝ qn̄ apparuerūt humiles mei· areſcētes i
ſiti. Filij puellaꝝ cōpunxerūt eos· ⁊ ſic pueros
fugiētes occiderūt eos: perierūt in p̄lio a facie
dn̄i dei mei· ymnū cātemꝰ dn̄o: ymnū nouum
cātemꝰ deo nr̄o. Adonai dn̄e magnꝰ es tu et
p̄clarꝰ i v̄tute· et quē ſuperare nemo poteſt.
Tibi ſuiat oīs creatura tua· q: dixiſti et facta
ſūt· miſiſti ſpm̄ tuū ⁊ creata ſūt: ⁊ nō ē q̄ reſi
ſtat voci tue· Mōtes a fūdamētis mouebūt̄
cū aq̄s: petre ſicut cera liqueſcēt an̄ faciē tuā.
Qui aūt timēt te magni erūt apd̄ te p oia. Ve
gēti inſurgēti ſup genꝰ meū· Dn̄s eni oipo
tēs vindicauit i eis: i die iudicij viſitabit illos·
Dabit eni ignē ⁊ v̄mes i carnes eoꝝ: vt vrā
tur ⁊ ſēciant vſq; i ſēpiternū. Et factū ē pꝰ
h̄· oīs pplꝰ pꝰ victoriā venit i ihr̄lm adora
re dn̄m: et mox vt purificati ſūt obtulerūt oēs
olocauſta· et vota et repromiſſiōes ſuas. Po
ro iudith vniuſa vaſa bellica holofernis que
dedit illi pplꝰ· ⁊ conopeū qd̄ ipſa ſuſtulerat
poſuit i anathema obliuionis. Erat aūt pplꝰ
iocundꝰ ſcd̄m faciē ſctoꝝ: et p tres mēſes
gaudiū huiꝰ victorie celebratū ē cū iudith.
Poſt dies aūt illos vnuſq̄ſq; redijt in ſua· ⁊
iudith magnificata ē i bethulia: ⁊ preclarior
erat vniuſe terre iſrl'. Erat eciā v̄tuti caſtita
tis adiuncta: ita vt non cognoſceret virū oībꝰ
diebꝰ vite ſue· ex q̄o defūctꝰ ē manaſſes vir eiꝰ
Erat aūt diebꝰ feſtis p̄cedēs cū magna glā.

Mānſit aūt in domo viri ſui ānos centūq̄nq
dimiſit abrā ſuā liberā: et defūcta ē ac ſepulta
cū viro ſuo i bethulia: luxitq; illam oīs pplꝰ
diebꝰ ſeptē. In oīni aūt ſpacio vite eiꝰ nō fu
it q̄ pturbaret iſrl'· et pꝰ mortē eiꝰ ānis mul
tis. Dies aūt victorie huiꝰ feſtiuitatꝭ· ab he
breis i numero ſctoꝝ dieꝝ accipit̄: et coli
tur a iudeis ex illo tp̄e vſq; i p̄ntē diem.

Explicit liber iudith. Incipit prologus in li
brum heſter.

Librꝝ heſter varijs trāſ
latoribꝰ cōſtat eſſe viciā
tū: quē ego de archiuis
hebreoꝝ releuās v̄buꝫ
e v̄bo expreſſius trāſtuli.
Quē librꝝ edicio vulga
ta laciniōſis hinc inde v̄
boꝝ ſinibꝰ trahit· addēs ea q̄ ex tp̄e dici pote
rāt· et audiri: ſic ſolitū ē ſcolaribꝰ diſciplinis
ſūpto themate excogitare· q̄bꝰ verbis vti po
tuit q̄ iniuriā paſſus ē· vel ille q̄ iniuriā fecit.
Vos aūt o paula et euſtochiū qm̄ et bibliote
cas hebreoꝝ ſtuduiſtis intrare· et interpretū
certamina cōprobaſtis· tenētes heſter hebraicū
librꝝ p ſingula v̄ba nr̄am trāſlacōeꝫ aſpicite: vt
poſſitꝭ agnoſcere me nichil eciā augmētaſſe
addēdo: ſꝫ fideli teſtimonio ſimplicit̄ ſic in he
breo habet̄· hiſtoriā hebraicā latine ligue tra
didiſſe. Nec affectamꝰ laudes hoim nec vitu
peracōes expaueſcimꝰ: deo eni placē curātes
minas hoim penitꝰ nō timemꝰ: qm̄ deꝰ diſſi
pat oſſa eoꝝ q̄ hoibꝰ placē deſiderāt: ⁊ ſcd̄m
apl'm q̄ eiuſmōi ſūt ſuu xp̄i eſſe non poſſunt.
Rurſū i libro heſter alphabetū ex minio vſq;
ad theta litterā fecimꝰ diuerſ i locis: volētes
ſcꝫ ſeptuagīta interpretū ordinē p h̄ iſinuare
ſtudioſo lectori. Nos eni iuxͣ morē hebraicuꝫ
ordiceꝫ p̄ſeq̄ cē i ſeptuagīta edicōe malumꝰ

Explicit prologus. Incipit liber heſter.

In diebꝰ aſueri q̄ regna
uit ab india vſq; ethio
piā ſup centūuigītiſep
tē p̄uincias: q̄n ſedit in
ſolio regni ſui· ſuſa ciui
tas regni eiꝰ exordiū fu
it. Tercio igitur anno

imperij ſui fecerat grãde ꝯuiuiũ cũctꝰ ṗncipi/
bꝰ et puerꝭ ſuis fortiſſimis pſaꝝ et medoꝝ i
clitꝭ et pfectꝭ ꝓuinciaꝝ corã ſe: vt oñderet
diuicias glꝰe regni ſui ac magnitudiez· atq̃z
iactãciã potẽcie ſue mlto tpe: centũ videlicet
et octuagita diebꝰ· Cũq̃z impleret̃ dies ꝯui
uij: iuitauit oẽz pplin q̃ iuẽtꝰ ẽ i ſuſis a maxi
mo vſq̃z ad minimũ: et iuſſit ſeptẽ diebꝰ ꝯui
uiũ pparari in veſtibulo orti et nemorꝭ qđ re/
gio cultu et mãu ꝯſitũ erãt. Et pẽdebãt ex oĩ
parte tẽtoria aerei colorꝭ et carbaſini ac iacie
tini· ſuſtẽtata funibꝰ biſſinis atq̃z purpureiſ:
q̃ eburneis circulꝭ inſerti erãt ⁊ colũnis mar=
moreis fulciebant̃. Lectuli q̃z aurei et argen=
tei· ſup pauimentũ ſmaragdino et pario ſtra/
tũ lapide diſpoſiti erãt. qđ mira varietate pic/
tura decorabat. Bibebãt aũt q̃ inuitati erant
aureis poculꝭ: et alijs atq̃z alijs vaſis cibi inſe
rebant̃· Vinũ q̃z vt magnificẽcia regia dignũ
erãt habundãs et ṗcipuũ ponebat̃: nec erãt q̃
nolẽtes cogeret ad bibendũ: ſꝫ ſic rex ſtatuerat
ppoñẽs mẽſis ſingulos de ṗncipibꝰ ſuis: vt ſu
meret vnuſq̃ſq̃z qđ vellet. Vaſthi q̃z regina
fecit ꝯuiuiũ feminaꝝ i palaciõ vbi rex aſſue
tꝰ manẽ ꝯſueuerãt. Itaq̃z die ſeptimo cũ rex
eſſet hilarioꝛ et pꝰ nimiã potõez icaluiſſet me
ro: pcepit maumã et bazatha et arbona et ba/
gatha ⁊ abgatha et zarath et carchas ſeptez
eunuchis q̃ i ꝯſpectu eiꝰ miniſtrabãt· vt intro=
ducerẽt vaſthi reginã corã rege· poſito ſup ca
put eiꝰ dyademate: vt oñderet cũctꝭ pplis et
ṗncipibꝰ eiꝰ pulcritudiez. Erat eñ pulcra val
de. Que renuit et ad regis imperiũ qđ per eu/
nuchos mãdauerat venire ꝯtẽpſit. Vñ iratus
rex ⁊ nimio furore ſuccẽſꝰ· interrogauit ſapiẽ
tes q̃ ex more regio ſemp ei adherebãt et illo
rũ faciebat cũcta ꝯſilio· ſciẽciũ leges ac iura
maioꝝ: erãt aũt ṗmi et ꝓximi charſena ⁊ ze
thar et admatha et tharſis et mares et mar
ſana et mamucha ſeptẽ duces pſarũ atq̃z me
doꝝ· q̃ videbãt faciẽ regis ⁊ ṗmi pꝰ eũ reſidẽ
re ſoliti erãt: cui ſentẽcie vaſthi regina ſbiace/
ret q̃ aſſueri regis imperiũ qđ p eunuchos mã
dauerat: facẽ noluiſſet. Reſpõditq̃z mamucha au
diẽte rege atq̃z ṗncipibꝰ. Non ſolũ regẽ leſit
regina vaſthi· ſꝫ oẽs pplos et ṗncipes q̃ ſũt in
cũctꝭ ꝓuincijs regis aſſueri. Egrediet̃ enim
ſmo regine ad oẽs mulieres vt ꝯtemnãt vi=
ros ſuos et dicãt. Rex aſſuerꝰ iuſſit vt regina
vaſthi intraret ad eũ· et illa noluit: atq̃z hoc ex
emplo oẽs ṗncipũ ꝯiuges pſaꝝ atq̃z medo/
rũ paruipendẽt imperia maritoꝝ. Vñ regis
iuſta ẽ indignacõ. Si tibi placet egrediatur
edictũ a facie tua· et ſcribat̃ iuxta legẽ pſaꝝ
atq̃z medoꝝ quã ṗteriri illicitũ ẽ: vt neq̃quã
vltꝰ vaſthi ingrediat̃ ad regẽ ſꝫ regnũ illiꝰ alte
ra q̃ melioꝛ ẽ illa accipiat. Et hoc i omne qđ latiſ
ſimũ ẽ ꝓuinciaꝝ tuaꝝ diuulget̃ imperiũ:
et cũcte vxores tã maioꝝ quã minoꝝ defe=
rãt maritꝭ ſuis honorẽ. Placuit ꝯſiliũ eiꝰ re/
gi ⁊ ṗncipibꝰ: fecitq̃z iuxta ꝯſiliũ mamucha ⁊
miſit epl'as ad vniuſas ꝓuincias regni ſui: vt
queq̃z gẽs audire ⁊ legẽ poterat diuſis linguiſ
⁊ lr̃is eſſe viros ṗncipes ac maiores i domibꝰ
ſuis ⁊ hoc p cũctos pplos diuulgari.

Capitulum ·ii·

His itaq̃z geſtis poſtq̃ȝ regis aſſue
ri indignacõ deferbuerãt· recordata
eſt vaſthi q̃ feciſſet vl' q̃ paſſa eſ
ſet· dixerũtq̃z pueri regis ac mini
ſtri eiꝰ. Querãt̃ regi puelle v̄gines ac ſpecio
ſe· ⁊ mittãt̃ q̃ ꝯſiderãt p vniuſas ꝓuincias pu
ellas ſpecioſas et v̄gines: ⁊ adducãt eas ad ci
uitatẽ ſuſan· et tradãt in domũ feminaꝝ ſub
mãu egei eunuchi q̃ ẽ ppoſitꝰ ⁊ cuſtos mulie
rũ regiaꝝ: et accipiãt mundũ muliebrẽ et ce=
tera ad vſus neceſſaria. Et quecũq̃z int̃ oẽs
oculꝭ regis placuerit· ipa regnet pro vaſthi·
Placuit ſmo regi: et ita vt ſuggeſſerãt iuſ=
ſit fieri· Erat vir iudeꝰ i ſuſis ciuitate vocabu
lo mardocheꝰ filiꝰ iair filij ſemei· filij cis de·
ſtirpe iemini· q̃ tranſlatꝰ fuerãt de ihrlin· eo tpe
q̃ iechoniã regez iuda nabuchodonoſoꝛ: rex
babiloñſ tranſtulerãt: q̃ fuit nutriciꝰ filie frĩs ſui
ediſſe q̃ altero noie vocabat̃ heſter· ⁊ vtrũq̃z
parentẽ amiſerat· pulcra nimis et decora facie
Mortuiſq̃z pr̃e eiꝰ ac mr̃e mardocheꝰ ſibi eã
adoptauit i filiã. Cũq̃z percrepuiſſet regis im
periũ· et iuxta mandatũ illiꝰ mlte pulcre vir
gines adducerẽt̃ ſuſan et egeo traderẽt̃ eu=
nucho: heſter q̃z int̃ ceteras puellas ei tradita
ẽ vt ſuaret̃ i numero feminaꝝ· Que placu
it ei et inuenit gr̃az i ꝯſpectu illiꝰ. Et pcepit
eunucho vt acceleraret mundũ muliebrem et
⁊ traderet ei ptes ſuas. ⁊ ſeptẽ puellas ſpecioſiſſimas de domo regis: ⁊ tam ipſam quam

ꝓdiſſeq̄ʒ eiꝰ ornaret atq̄ʒ excoleret. Que noluit indicare ei ꝓplin et p̄riaꝫ ſuā. Mardocheꝰ em̄ p̄ceperat ei vt de hac re oīno reticeret: q̄ d̄ ambulabat q̄tidie añ veſtibulū domꝰ ī q̄ electe v̄gines ſ̄uabant̄: curā agēs ſalut̄ heſter· et ſcire volēs qd ei accideret. Cū aūt veniſſet tēpꝰ ſingulaꝝ p ordinē puellaꝝ vt intrarēt ad regē· expletꝭ oībꝰ q̄ ad cultū mlīebrē ptinebāt mēſis duodecimꝰ v̄tebat̄: ita dūtaxat vt ſex mēſes oleo vngerēt̄ mirtino· ⁊ aliꝭ ſex q̄buſdaꝫ pigmētꝭ et aromatibꝰ vterētur. Ingredientesq̄ʒ ad regeꝫ· quecq̄d poſtulaſſet ad ornatū ptinēs accipiebāt et vt eis placuerat cōpoſite de triclinio feminaꝝ ad regis cubiculū trāſiebat. Et q̄ itrauerat veſpere egrediebat̄ mane: atq̄ʒ inde in ſedas edes deducebant̄ q̄ ſb̄ manu ſaſagazi eunuchi erāt· q̄ concubinis regis p̄ſidebat: nec habebat poteſtatē ad regē vlt̄ redeūdi n̄ voluiſſet rex· et eam vēire iuſſiſſet ex noīe. Euoluto aūt tpe p ordinē: inſtabat dies q̄ heſter filia abiahil fr̄is mardochei· quā ſibi adoptauerat ī filiā· deberet intrare ad regē. Que nō q̄ſiuit muliebrē cultū: ſ; quecūq̄ʒ voluit egeꝰ eunuchꝰ cuſtos v̄ginū. h̄ ei adornatū dedit. Erat em̄ formoſa valde et icredibili pulcritudie: oīm ocul' gracioſa et amabil' videbat̄. Ducta ē itaq̄ʒ ad cubiculū regis aſſueri mēſe decimo q̄ vocat̄ thebeth. ſeptimo āno regni eiꝰ: et adamauit eaꝫ rex plus q̄ oēs mulieres: habuitq̄ʒ grāꝫ ⁊ miſericordiam corā eo ſup oēs mlieres: et poſuit dyadema regni i capite eiꝰ: fecitq̄ʒ eā regnare i loco vaſthi. Et iuſſit cōuiuiū ꝓparari p magnificū cūctis p̄ncipibꝰ et ſ̄uis ſuis· ꝓ cōiunctiōe et nupcijs heſter. Et dedit requieꝫ vniūſis ꝓuincijs: ac dona largitꝰ ē iuxt̄ magnificenciam p̄ncipalē. Cūq̄ʒ et ſecūdo quererēt̄ virgines· et cōgregarēt̄· mādocheꝰ manebat ad ianuā regis: nec dūq̄ʒ ꝓdiderat heſter patriaꝫ et ꝓplin ſuū· iuxta mādatū eiꝰ. Quicq̄d em̄ ille p̄cipiebat obſ̄uabat heſter et ita cuncta faciebat vt eo tpe ſolita eāt q̄ eā pāuulā nutriebat. Eo igit̄ tpe q̄ mādocheꝰ ad regis ianuā morabatur· irati ſūt bagathā et thares duo eunuchi regis q̄ ianitores erāt et i pmo palacij limine reſidebāt: volueȓtq̄ʒ īſurgere i regē et occidē eū. Qd mādocheū nō latuit. Statimq̄ʒ nūciauit regine heſter: et illa regi ex noie mādochei

q̄ ad ſe rē detulerat. Queſitū ē et inuentū: et appēſus ē vterq̄ʒ eoꝝ in patibulo. Et iuſſit rex vt in libro memoriali ſcriberet̄: vt ꝓ vita ſua aliq̄d repēſaret ei· Mādatumq̄ʒ eſt hiſtorijs et annalibꝰ traditū corā rege.

Capitulum ·iij·

Post h̄ rex aſſuerꝰ exaltauit amā filiū amadathi q̄ erāt de ſtirpe agag· et poſuit ſoliuꝫ eiꝰ ſup oēs p̄ncipes q̄s habebat. Cūctiq̄ʒ ſerui regis q̄ in forībꝰ palacij v̄ſabant̄ flectebāt genua· et adorabāt amā. Sic em̄ p̄ceperat eis imperator. Solꝰ mardocheꝰ nō flectebat genu· neq̄ʒ adorabat eū. Cui dixerūt pueri regis qui ad fores palacij reſidebant. Cur p̄ter ceteros nō obſ̄uas mādata regis? Cūq̄ʒ h̄ crebrius dicerēt· et ille nollet audire: nunciauerūt aman ſcire cupiētes vtrū pſeueraret ī ſētencia: dixerat em̄ eis ſe eſſe iudeū. Qd cū audiſſet amā· et experimēto ꝓbaſſet qd mardocheꝰ non ſibi flecteret genu nec ſe adoraret iratꝰ ē valde: et ꝓ nichilo duxit i vnū mardocheū mittē manꝰ ſuas: audierat em̄ qd eſſet gentꝭ iudee: magiſq̄ʒ voluit omēꝫ iudeoꝝ q̄ erāt i regno aſſueri pdere nacōꝫ. Mēſe p̄mo cuiꝰ vocabulū ē niſan· āno duodecimo regni aſſueri miſſa eſt ſors i vrnā q̄ hebraice dr̄ phur corā amā· quo die et q̄ mēſe gēs iudeoꝝ deberet interfici: et exiuit mēſis duodecimꝰ q̄ vocat̄ adar. Dixitq̄ʒ amā regi aſſuero. Eſt ꝓplꝰ p oēs ꝓuincias regni tui diſperſus et a ſe mutuo ſeparatꝰ· nouis vtēs legibꝰ et cerimonijs· inſuper et regis ſcita cōtēnens: et optime noſti qd nō expediat regno tuo vt ītoleſcat p licenciā. Si tibi placet decerne vt pereat: ⁊ decē milia talētoꝝ appēdā archarijs gaze tue. Tulit ḡ rex anulum q̄ vtebat̄ de māu ſua· ⁊ dedit eū amā filio amadathi de ꝓgenie agag hoſti iudeoꝝ: dixitq̄ʒ ad eū. Argentū qd tu pollicerꝭ tuum ſit: de ꝓplō age qd tibi placet. Vocatiq̄ʒ ſunt ſcribe regis mēſe p̄mo niſan terciadecima die eiuſdē mēſis: et ſcriptū ē vt iuſſerat aman ad oēs ſatrapas regis et iudices ꝓuinciaꝝ diuerſarūq̄ʒ gencium· vt queq̄ʒ gēs legere poterat ⁊ audire· ꝓ varietate linguaꝝ. ex noie regis aſſueri: et litte ſignte ipiꝰ anulo miſſe ſūt p curſores regis ad vniūſas ꝓuincias· vt occiderent atq̄ʒ delerēt oēs iudeos a puero vſq̄ʒ ad ſenē

guſtos et mulieres· vno die h̄ ē tercodecimo
menſis duodecimi q̄ vocat᷑ adar: ⁊ bona eorū
diriperēt. Sūma aūt epl'aꝝ h̄ fuit: vt oēs ꝑ
uincie ſcirēt et parēt ſe ad p̄dictā diē. Feſtina
bāt curſores q̄ miſſi erāt regis imperiū exple
re. Statimq̄ʒ i ſuſis pependit edictuʒ regis: et
amā celebrāte cōuiuiū· et cūct̄ꝭ iudeis q̄ erāt in
vrbe flētibꝰ·

Ca^9 ·iiij·

Q Ve cū audiſſet mardocheꝰ ſcidit
veſtimēta ſua: et indutꝰ ē ſacco·
ſpargēs cinerē capiti: et i platea
medie ciuitat̄ꝭ voce magna cla-
mabat oſtēdens amaritudīeʒ animi ſui: et hoc
eiulatu vſq̄ʒ ad fores palacij gradiens. Non
eñ erat licitū indutū ſacco aulā regis intrare
In oibꝰ q̄ꝙ ꝓuincijs opidis ac locis ad q̄ crude
le regis dogma ꝑuenerat· planctꝰ ingēs erat
apd' iudeos· ieiuniū· vlulatꝰ· et fletꝰ. ſacco et
cinere multꝭ ꝓſtratis vtēribꝰ. Ingreſſi autēʒ
ſūt puelle heſter et eunuchi: nūciaueruntq̄ʒ ei
Qd' audiēs cōſternata ē: et veſtē miſit vt abla
to ſacco idueret eū. Quā accipe noluit. Accī-
toq̄ʒ athach eunucho quē rex miniſtrū ei dede/
rat: p̄cepit vt iret ad mardocheum et diſceret
ab eo cur h̄ faceret. Egreſſuſq̄ʒ athach iuit ad
mādocheū: ⁊ inuenit eū ſtantē i platea ciuitat̄ꝭ
añ hoſtiū palacij. Qui idicauit ei oia q̄ accide
rāt· q̄uo amā ꝓmiſiſſet vt i theſauros regiſ ꝑ
iudeoꝝ nece īferret argentū: exēplarq̄ʒ edic
ti qd' p̄debat i ſuſis dedit ei vt regine oſtēde/
ret: et moneret eā vt itraret ad regē· et depca
ret᷑ eū ꝑ ꝑplo ſuo. Regreſſus athach nūciauit
heſter oia q̄ mardocheꝰ dixerāt. Que rn̄dit ei:
et iuſſit vt diceret mardocheo. Oēs ſui regis
et cūcte q̄ ſb̄ dicōe eiꝰ ſūt norunt ꝓuincie· qd'
ſiue vir ſiue mlr̄ nō vocatꝰ interiꝰ atriū regis
intrauerit· abſq̄ʒ vlla cūctacōe ſtatim interficiat᷑
niſi forte rex aureā v̄gaʒ ad eū tetēderit · pro
ſigno clemētie· atq̄ʒ ita poſſit viuē. Ego igit᷑
quo ad regē intrare potero: q̄ triginta iam diebꝰ
nō ſū vocata ad eū: Qd' cū audiſſet mādoche
us rurſū mādauit heſter dicēs. Ne putes qd'
aīaʒ tuā tm̄ liberes: q: i domo regis es p̄ cūc
tis iudeis. Si eñ nūc ſic ſilueris ꝑ aliā occaſi/
oneʒ liberabūt᷑ iudei: et tu et domꝰ p̄ris tui pe
ribitis. Et qs nouit vtꝝ idcirco ad regnū ve
neris: vt i tali tp̄e parareris: Ruſūq̄ʒ heſter hec
mādocheo v̄ba mādauit. Vade ⁊ cōgrega oēs

iudeos q̄s i ſuſis reppereris: et orate ꝓ me. Nō
cōmedatis ⁊ nō bibatis tribꝰ diebꝰ et tribꝰ noc
tibꝰ· et ego cū ancillis meis ſilr̄ ieiunabo· ⁊
tūc igrediar ad regē cōt̄ legē faciens nō voca
ta· tradenſq̄ʒ me morti et periculo. Iuit itaq̄ʒ
mādocheꝰ et fecit oia q̄ heſter preceperat ·

Capitulum ·v·

D Ie aūt tercō idutā ē heſter rega/
libꝰ veſtimētis: ⁊ ſtetit i atrio do-
mꝰ regie qd' erāt interiꝰ cōt̄ baſili
cā regis. Et ille ſedebat ſup ſoli
um ſuū i cōſiſtorio palacij cōt̄ oſtiū domꝰ. Cūq̄ʒ
vidiſſet heſter reginā ſtantē placuit oculis
eiꝰ: et extēdit cōt̄ eā v̄gam aureā quā tenebat
mānu. Que accedens oſculata ē ſūmitatē v̄ge
eiꝰ dixitq̄ʒ ad eā rex. Quid vis heſter regia?
Que ē peticio tua? Etiā ſi dimidiā ꝑteʒ regni
pecieris dabit᷑ tibi. At illa rn̄dit. Si regi pla/
cet obſecro vt venias ad me hodie et amā tecū
ad cōuiuiū qd' paraui. Statimq̄ʒ rex· vocate i-
q̄t cito amā vt heſter obediat volūtati. Vene/
rūt itaq̄ʒ rex et amā ad cōuiuiū qd' eis regina
parauerat. Dixitq̄ʒ ei rex poſtq̄ꝫ vinū biberat
habundanter. Quid petis vt det᷑ tibi et ꝓ q̄re
poſtulas? Etiā ſi dimidiā ꝑtē regni mei petie
ris impetrabis. Cui rn̄dit heſter. Peticō mea et
p̄ces ſūt iſte. Si inueni i cōſpectu regis graꝫ·
et ſi regi placet vt det m̄ qd' poſtulo et meam
impleat peticōeʒ: veniat rex et amā ad cōuiuiuʒ
qd' paraui eis: et cras aperiā regi volūtatē me
am. Egreſſus ē itaq̄ʒ illo die amā letꝰ ⁊ ala/
cer. Cūq̄ʒ vidiſſet mardocheū ſedentē añ fo-
res palacij· et nō ſolū nō aſſurrexiſſe ſibi ſed
nec motū q̄deʒ de loco ſeſſiōis ſue· idignatꝰ ē
valde: et diſſimulata ira reuſus i domū ſuā cō
uocauit ad ſe amicos ſuos et zares vxorē ſu/
am: et expoſuit ill' magnitudinem diuiciaꝝ
ſuaꝝ filiorūq̄ʒ turbā: et quāta euʒ glīa ſuper
oēs principes et ſuos ſuos rex eleuaſſet. Et
poſt h̄ ait. Regia q̄ꝙ heſter nullū aliū vocauit
ad cōuiuiū cū rege p̄ter me: apd' q̄ꝫ etiaʒ cras
cū rege pranſurꝰ ſū. Et cū h̄ oia habeā nichil
me habere puto q̄ꝫdiu videro mardocheū iu-
deū ſedentem añ fores regias. Rn̄deruntq̄ʒ ei
zares vxor eiꝰ· et ceteri amici. Iube parari ex/
celſā trabē habenteʒ altitudīs q̄nq̄ginta cubi-
tos: et dic mane regi vt appēdat᷑ ſup eā mar
docheꝰ: ⁊ ſic ibis cum rege letꝰ ad cōuiuium.

Placuit ei ↄſiliū: et iuſſit excelſā ꝑparari cru/
cem·

Capitulum ·vi·

Noctē illā duxit rex i ſomnē: iuſ=
ſitq; ſibi afferri hiſtorias et anna
les ꝑoꝝ tempoꝝ. Que cū illo
pñte legerēt: ventū ē ad illū lo/
cū vbi ſcriptū erāt quo nūciaſſet mādochꝰ in
ſidias bagathan et thares eunuchoꝝ· regē
aſſueꝝ iugulare cupienciū. Qd cū audiſſet
rex ait. Quid ꝓ hac fide honorꝭ ac p̄mij ma:
dochꝰ ↄſecutꝰ ē? Dixerūt ei ſui illiꝰ ac mini/
ſtri. Nichil oīno mercedis accepit. Statimq;
rex· qs ē inq̄t i atrio? Aman q̄ppe interiꝰ atri
um domꝰ regie intrauerāt· vt ſuggereret regi et
iuberet mādocheū affigi patibulo qd ei fuerāt
ꝑparatū. Rūderūt pueri. Amā ſtat i atrio. Di=
xitq; rex. Ingrediatᷣ. Cūq; eſſet igreſſus ait
illi. Quid debet fieri viro q̄ rex honorare deſi/
derat? Cogitās aūt i corde ſuo aman ⁊ repu/
tās qd nullū aliū rex n̄ ſe vellet honorare· re=
ſpōdit hō q̄ rex honorare cupit debet idui ve
ſtibꝫ regiis et imponi ſup equū q̄ de ſella re=
gis ē· et accipe regū diadema ſup caput ſuū:
et p̄mꝰ de regiis p̄ncipibꝫ ac tirānis teneat e=
quū eiꝰ: et p plateā ciuitatꝭ incedēs clamet et
dicat. Sic honorabitᷣ quēcūq; rex voluerit ho
norare. Dixitq; ei rex· Feſtina et ſūpta ſtola et
eq̄ fac vt locutus es mādocheo iudeo q̄ ſedet
añ fores palacij. Caue ne quicq̄ de hiis q̄ lo
cutꝰ es p̄termittas. Tulit itaq; amā ſtolā et
equū: indutūq; mādocheū i platea ciuitatꝭ et
impoſitū eq̄ p̄cedebat atq; clamabat. Hoc ho
nore ↄdignꝰ ē quemcūq; rex voluerit honora
re. Reuſuſq; ē mardocheꝰ ad ianuā palacij:
et amā feſtinauit ire i domū ſuā lugēs· ⁊ opto
capite: narrauitq; zares vxori ſue ⁊ amicis oīa
q̄ euenıſſet ſibi. Cui rūderūt ſapiētes q̄s habe
bat i ↄſilio et vxor eiꝰ. Si de ſemie iudeoꝝ ē
mardocheꝰ añ quē cadē cepiſti· nō ei poterꝭ re
ſiſtere: ſꝫ cades i ↄſpectu eiꝰ. Adhuc illꝭ loquē
tibꝫ venerūt eunuchi regis: ⁊ cito eū ad ↄuiui
um qd regina parauerat ꝑgere ↄpulerūt.

Capitulum ·vii·

Intrauit itaq; rex et aman vt bi=
berēt cū regia. Dixitq; ei rex etiā
ſecūda die poſtq̄ vino incaluerat.
Que ē peticō tua heſter vt detᷣ ti
bi: et qd vis fieri? Etiā ſi dimidiā ptē regni
mei petierꝭ impetrabis. Ad quē illa rūdit. Si i=
ueni grāz i oculꝭ tuis o rex et ſi tibi placet: do
na michi aīaz meā ꝓ q̄ rogo· et ꝑplm meū ꝓ
q̄ obſecro. Traditi eīn ſumꝰ ego et ꝑpls me
us vt ↄteramr̄ iugulemr̄ et ꝑeamꝰ. Atq; vtina
i ſuos et famulas venderemr̄ eſſet tollerabile
malū ⁊ gemēs tacerē: nūc aūt hoſtis nr̄ ē cuiꝰ
crudelitas redūdat i regē. Rūdenſq; rex aſ=
ſuerꝰ ait. Quis ē iſte et cuiꝰ potēcie· vt hec au
deat facē? Dixitq; heſter. Hoſtis et inimicꝰ
nr̄ peſſimꝰ iſte ē amā. Qd ille audiēs ilico ob
ſtupuit: vultū regis et regine ferre non ſuſti
nēs. Rex aūt ſurrexit iratꝰ: et de loco ↄuiuij i
trauit i ortū arboribꝫ ↄſitū. Aman q̄ſ ſurrexit
vt rogaret heſter reginā ꝓ aīa ſua: intellexit
eīn a rege paratū ſibi malū. Qui cum reuſus
eſſet de orto nemoribꝫ ↄſito· et intraſſet ↄui
uij locū reperit amā ſup lectū corruiſſe i q̄ ia=
cebat heſter: et ait. Etiā reginā vult opprimē
me pñte i domo mea. Nec dū vbuz de ore re
gis exierat: et ſtatim operuerūt faciē eiꝰ. Dixit
q; arbona vnꝰ de eunuchis q̄ ſtabāt i miſterio
regis. En lignuz qd parauerat mardocheo q̄
locutꝰ ē ꝓ rege ſtat i domo amā hñs altitudi
nis quinq̄ginta cubitos· Cui dixit rex. Appē
dite eū i eo. Suſpēſus ē itaq; aman i patibu=
lo qd parauerat mardocheo: et regis ira reqe
uit·

Capitulū ·viii·

Die illo dedit rex aſſuerꝰ heſter re
gine domū aman adūſarij iudeo=
rū: et mādochꝰ ingreſſus ē ante
faciē regis. Confeſſa ē eīn ei he/
ſter· qd eſſet patruꝰ ſuꝰ. Tulitq; rex anulū
quē ab amā recipi iuſſerat et tradidit mādoch
eo. Heſter aūt ↄſtituit mardocheū ſup domū
ſuā. Nec hiis ↄtēta ꝓcidit ad pedes regis: fle
uitq; et locuta ad eū orauit vt maliciāz aman
agagite ⁊ machinacōes eiꝰ peſſimas q̄s ↄtra
iudeos excogitauerat iuberet irritas fieri. At il
le ex more ſceptꝝ aureū p̄tendit māu q̄ ſig/
nū clemēcie mōſtrabatᷣ. Illaq; ↄſurgēs ſtetit
ante eū· et ait. Si placz regi et ſi inueni grāz
in oculꝭ eiꝰ et dep̄cacō mea nō ei videtᷣ eſſe ↄ
traria: obſecro vt nouis eplis veteres aman
lrē iſidiatorꝭ et hoſtis iudeoꝝ· q̄bꝫ eos i cūc
tis regis ꝓuincijs perire p̄ceperat corrigantᷣ.
Quō eīn potero ſuſtinē necē et interfectionez
ꝑpli mei? Rūditq; rex aſſuerꝰ heſter regine et

mardocheo iudeo. Domū amā ↄcessi hester ⁊
ipm iussi affigi cruci: q̄ ausus ē manū mittere in
iudeos. Scribite ḡ iudeis sic vob̄ placz ex re
gis noie: signātes lr̄as anulo meo. Hec enim
ↄsuetudo erāt · vt eplis q̄ ex regis noie mitte/
bant᷑ et illi⁹ anulo signate erāt nemo auderet
cōtdicē. Accitisq̧ scrib et librarijs regis · erat
aūt tp̄us tercij mēsis q̄ appellat᷑ siban: vicesi
ma et tercia illi⁹ die scripte sūt eplē vt mar-
doche⁹ voluerāt ad iudeos et ad p̄ncipes · p̄cu
ratoresq̧ et iudices · q̄ centūuiginti septē pro
uincijs ab idia vsq̧ ethiopiā p̄sidebāt: p̄ui/
cie atq̧ p̄uincie · p̄plo et p̄plo · iuxta liguas et li
teras suas: et iudeis p̄ut legē poterāt et audi/
re. Ipeq̧ eplē q̄ ex regis noie mittebāt᷑ anu
lo illi⁹ obsignate sūt et misse p̄ veredarios :
q̄ p̄ oēs p̄uincias discurrētes · veteres lr̄as no/
uis nūcijs p̄uenirēt. Quibꝰ imperauit rex · vt
cōuenirēt iudeos p̄ singulas ciuitates · ⁊ i vnū
p̄cipirēt ↄgregari · vt starent p̄ aiabꝰ suis: et
oēs inimicos suos cū ↄiugibꝰ ac liber᷑ · ⁊ vni
uersis domibꝰ interficerēt atq̧ delerēt. Et ↄsti-
tuta ē p̄ oēs p̄uincias vna vlcōis dies · id ē ter
ciadecima die mēsis duodecimi adā. Sūmaq̧
eplē fuit vt i oibꝰ terris ac p̄plis q̄ regis assue
ri s̄biacebāt iperio: notū fieret paratos esse iu
deos ad capiēdaz vindictam de hostibꝰ suis.
Egressiq̧ sūt veredarij celeres nūcios p̄ferē/
tes: et edictū regis pēdit i susis. Madoche
us aūt de palacio et de ↄspectu regis egrediēs
fulgebat vestibꝰ regijs iacīnctinis videlicet ⁊
aerijs corona aurea portās capite ⁊ amict⁹ se
rico pallio atq̧ purpureo. Oisq̧ ciuitas exul
tauit atq̧ leta ē. Iudeis aūt noua lex oriri vi
sa ē: gaudiū · honō et tripudiū. Apd oēs po/
pulos vrbes atq̧ p̄uincias quocūq̧ regis pre/
cepta veiebāt · mira exultacō epule atq̧ ↄui/
uia ⁊ ⁊ fest⁹ dies: intm̄ vt alteri⁹ plures gen
tis et secte eoꝝ religiōi et cerimonijs iunge-
rētur. Grādis eīn cūctos iudaici nois terror in
uaserat.

Ca⁹ · ix ·

Tcit᷑ duodecimi mēsis q̄z adā vo/
cari aū iam diximꝰ · terciadecima
die qū cūct᷑ iudeis interfectō pa
rabat᷑ et hostes eoꝝ inhiabant
sanguini · vsa vice iudei supiores esse cepꝰrt · ⁊
se de adūsarijs vindicare. Congregatiq̧ sūt p̄
singulas ciuitatas · et opida et loca · vt extēde

rēt manū ↄt̄ inimicos ⁊ p̄secutores suos. Nul
lusq̧ ausus ē resistē eo q̄d oēs p̄plos magni/
tudis eoꝝ formido penetraret. Nā et p̄uincia
rū iudices duces et p̄curatores · oisq̧ digni-
tas q̄ singul᷑ locis et opibꝰ preerat · extollebāt
iudeos timore mādochei: quē p̄ncipē esse pa-
lacij et plurimuz posse ↄgnouerant. Fama q̄z
nois ei⁹ crescebat cotidie: et p̄ cūctoꝝ ora vo
litabat. Itaq̧ p̄cusserūt iudei inimicos suos
plaga magna ⁊ occiderūt eos · reddētes eis q̄d
sibi parauerāt facē: intm̄ vt etiā i susis q̄ngē/
tos viros interficerēt · extra decē filios aman
agagite hostis iudeorū. Quoꝝ ista sūt noia:
pharsandathan et delphon et esphata ⁊ pho
rata et adalia et aridatha et ephermesetha ari/
sai et aridai et vaisatha. Quos cū occidissent
p̄das de s̄bstancijs eoꝝ tāgere noluerūt. Sta
timq̧ numer⁹ eoꝝ q̄ occisi erāt i susis ad re-
gē relat⁹ ē. Qui dixit regie. In vrbe susis in
terfecerūt iudei q̄ngentos viros et alios decē fi
lios aman: quantā putas eos exercere cedē in
vniūsis p̄uincijs? Quid vl̄t postulas: et quid
vis vt fieri iubeās? Cui illa rn̄dit. Si regi pla-
cet det᷑ potestas iudeis · vt sic fecerūt hodie in
susis sic et cras faciāt: et decē filij amā i pati-
bul᷑ suspēdāt᷑. Precepit rex vt ita fieret. Sta
timq̧ i susis pēdit edictū: et decē filij aman
suspēsi sūt. Cōgregat᷑ iudeis quarta decima
die mēsis adar interfecti sūt i susis trecēti viri:
nec eoꝝ ab ill᷑ direpta s̄bstācia ē: s̄ et p̄ oēs
p̄uincias q̄ dicōi regis s̄biacebant p̄ aiabꝰ suis
steterūt iudei · interfect᷑ hostibꝰ ac p̄secutoribus
suis: intm̄ vt septuagita q̄nq̧ milia occisoꝝ
implerent᷑ et null⁹ de s̄bstancijs eoꝝ quicq̄
cōtigeret. Dies aūt terci⁹ decim⁹ mēsis adā
vn⁹ apd oēs interfectiōis fuit: et q̄rtadecima
die cedē desierūt. Quē ↄstituerūt esse solēpnez:
vt i eo oīni tp̄e deiceps vacarēt epul᷑ gaudio
atq̧ ↄuiuijs. At hij q̄ in vrbe susis cedē exer
cuerāt terciodecimo et q̄rtadecima die eiusdem
mēsis i cede vsati sūt: decioq̄nto aūt die p̄cutē
desierūt. Et idcirco eūdez diē ↄstituerūt solēpnē
epularū atq̧ leticie. Hij vero iudei q̄ in opidis
nō murat᷑ ac vill᷑ morabāt᷑ · q̄rtūdecimū diez
mēsis adar ↄuiuioꝝ et gaudij decreuerūt: ita
vt exultēt i eo et mittāt sibi mutuo ptes epu
laꝝ et cibꝰꝝ. Scripsit itaq̧ mardoche⁹ oia
h̄ · et lr̄is ↄprehēsa misit ad iudeos q̄ in oibus

regis ꝓuincijs morabãtᷣ: tã in vicino poſitis ꝗ ꝓcul: vt q̃rtãdecimã ⁊ quintãdecimã diem menſ adar ꝓ feſtis ſuſciperẽt. ⁊ reuertẽte ſẽ/per anno ſolẽni honore celebrarẽt: q: in ipſis diebꝰ ſe vlti ſũt iudei de inimicis ſuis et luctꝰ atq; triſticia i hilaritatẽ gaudiũq; ↄũſi ſũt: eſſẽtq; dies iſti epulaꝝ atq; leticie. et mitterẽt ſibi iuicẽ ciboꝝ ptes: ⁊ pauperibꝰ munuſcula lãgirẽtᷣ. Suſcepꝰtq; iudei i ſolẽnẽ ritũ cũcta q̃ eo tpe facere ceperãt: et q̃ mardocheꝰ lrĩs fa ciẽda mãdauerat. Amã eni filꝰ amadathi ſtir pis agag hoſtis et adũſarius iudeoꝝ cogita uit ↄtra eos malũ. vt occideret illos atq; dele ret: ⁊ miſit phur qḋ nrã lingua vtitᷣ in ſortẽ: et poſtea igreſſa ẽ heſter ad regẽ obſecrãs vt conatꝰ eiꝰ lrĩs regis irriti fierẽt: ⁊ malũ qḋ cõ tra iudeos cogitauerat reuũteretᷣ i caput eius. Deniq; ⁊ ipm ⁊ filios eiꝰ affixerũt cruci: atq; ex illo tpe dies iſti appellati ſũt phurim id ẽ ſor tiũ: eo qḋ phur id ẽ ſors in vrnã miſſa fuerit Et cũcta q̃ geſta ſũt epiſtole id ẽ libri huius volumis ↄtinẽtᷣ: q̃q; ſuſtinuerit ⁊ q̃ deinceps imutata ſint. ſuſcepꝰũt iudei ſuꝑ ſe et ſemen ſuũ. ⁊ ſuꝑ cũctos q̃ religioni eoꝝ voluerit co pulari: vt nulli liceat duos hos dies abſq; ſo lẽnitate trãſigẽ q̃s ſcriptura teſtatᷣ: et cetera expꝰtũt tpa annis ſibi iugitᷣ ſuccedẽtibꝰ. Iſti ſũt dies q̃s nulla vnq̃ delebit obliuio. ⁊ ꝑ ſin gulas gñacões cũcte in toto orbe ꝓuĩcie cele brabũt: nec ẽ vlla ciuitas i q̃ dies phuri id ẽ ſortiũ ñ obſeruẽtᷣ a iudeis ⁊ ab eoꝝ ꝓgenie q̃ his ceremonijs obligata ẽ. Scripſerũtq; heſter regina filia abiahil ⁊ mardocheꝰ iudeꝰ etiã ſcdaꝫ eplãꝫ vt omni ſtudio dies iſta ſolẽ nis ſanxiretᷣ in poſteꝝ. Et miſerũt ad omnes iudeos q̃ i cẽtũuigintiſeptẽ ꝓuĩcijs regis aſſue ri verſabãtᷣ vt haberent pacẽ ⁊ ſuſciperẽt ve ritatẽ obſuãtes dies ſortiũ: et ſuo tpe cũ gau dio celebrarẽt. ſicut ↄſtituerãt mãdocheus et heſter Et illi obſuãda ſuſcepꝰũt a ſe ⁊ a ſemie ſuo ieiunia. atq; clamores ⁊ ſortiũ dies ⁊ om nia que libri huius qui vocatᷣ heſter hiſtoria continentur

Caꝑ. x.

Rex vero aſſuerus omnẽ terram et cũctas marꝭ iſulas fecit tributa/rias. cuiꝰ fortitudo ⁊ iꝑiũ ⁊ dig nitas atq; ſublimitas q̃ exaltauit mardocheũ ſcripta ſũt i librꝭ medoꝝ atq; ꝑ ſaꝝ: et q̃uo mãdocheꝰ iudaici gñis ſcḋs a re ge aſſuero fuerit et magnꝰ apḋ iudeos. et ac ceptabilꝭ plebi fratꝝ ſuoꝝ. querẽs bona po pulo ſuo et loquẽs ea q̃ ad pacẽ ſeminis ſui ꝑ tinerẽt. Que habẽtᷣ i hebreo plena fide expꝛeſſi: h aũt q̃ ſequũtᷣ ſcripta repꝰi i edicõe vul gata q̃ grecoꝝ ligua et lrĩs ↄtinẽtᷣ: et interim poſt finẽ libri h capitulũ ferebatᷣ. qḋ iuxta cõ ſuetudinẽ nrãꝫ obelo id ẽ veru ꝓnotauimus. Dixitq; mãdocheꝰ. A deo facta ſũt iſta. Re cordatꝰ ſũ ſomnij qḋ videra h eadẽ ſignifican tis: nec eoꝝ quicq̃ irritũ ſuit. Paruꝰ fons q̃ creuit i fluuiũ et in lucẽ ſolemq; ↄũſus ẽ et in aq̃s plurimas redũdauit. heſter ẽ: q̃ rex acce pit vxorẽ et voluit eſſe reginã. Duo aũt dra cones ego ſũ et amã. Gẽtes q̃ ↄuenerãt hij ſũt q̃ conati ſũt delere nomẽ iudeoꝝ. Gens aũt mea iſrl ẽ q̃ clamauit ad dñm: et ſaluũ fe cit dñs ꝑplm ſuũ. liberauitq; nos ab oĩbꝰ malꝭ et fecit ſigna magna atq; portẽta inter gẽtes: ⁊ duas ſortes eſſe pcepit vnã ꝑpli dei et alterã cũctaꝝ gentiũ. Venitq; vtraq; ſors i ſtatutũ ex illo iã tpe corã deo vniũſis gẽtibꝰ et recor datꝰ ẽ dñs ꝑpli ſui ac miſertꝰ hereditatꝭ ſue Et obſeruabũtᷣ dies iſti i mẽſe adã q̃rtadeci/ma et quĩtadecima die eiuſdẽ menſ. cũ omni ſtudio et gaudio in vnũ cetũ ꝑpli ↄgregati in cũctas deinceps gñaciones ꝑpli iſrl.

Capitulũ xj.

Anno q̃rto regnãtibꝰ ptolemeum et cleopatra attulerũt doſitheꝰ q̃ ſe ſacerdotem et leuitici gñis fere bat et ptolomeꝰ filꝰ eiꝰ hãc epi ſtolã phurim: quã dixerũt interp̃tatũ eſſe li ſimachũ ptolomei filiũ i ihrlm. Hoc q̃s prin cipiũ erãt i edicõe vulgata: qḋ nec i hebreo nec apḋ vllũ fertᷣ interpretũ. Anno ſcḋo regnan te artaxerſe maximo. pͥma die menſ niſan: vidit ſomnium. mãdocheꝰ filꝰ iahiri filij ſe mei. filij cis de tribu beniamin. hõ iudeꝰ q̃ ha bitabat i vrbe ſuſis: vir magnꝰ et inter primos aule regie. Erat aũt de eo numero captiuorũ q̃s trãſtulerat nabuchodonoſor rex babilõis de ihrlm cũ iecoma rege iuda et h eiꝰ ſomniũ ſuit. Apparuerũt voces et tumultꝰ tonitrua et terremotꝰ et ↄturbacõ ſuꝑ terram: ⁊ ecce duo dracones magni parati q; ↄtra ſe i pꝛeliũ: ad quorũ clamorẽ cũcte ↄcitate ſũt nacões. vt pugnarẽt

cõtra gentẽ iuſtoꝝ. Fuitq̃ dies illa tenebra/
rũ et diſcrimis. tribulacõis ⁊ ãguſtie. ⁊ ingẽs
formido ſup terrã. Cõturbataq̃ ẽ gẽs iuſto=
rum timenciũ mala ſua et pparata ad mortem
Clamauerũtq̃ ad deũ: et ill' vociferantibꝫ fons
paruꝰ creuit i fluuiũ maximũ. et in aq̃s pluri
mas redũdauit. Lux ⁊ ſol ortꝰ ẽ et hũiles ex=
altati ſũt. et deuorauerũt icliros. Qđ cũ vidiſſꝫ
mãdocheꝰ et ſurrexiſſet de ſtratu. cogitabat.
qđ deꝰ facẽ vellet. et fixũ habebat in aĩo ſcire
cupiẽs qđ ſignificaret ſomnium.

Capitulum .xii.

Morabat' aũt eo tpe i aula regiſ.
cũ bagatha ⁊ thara eunuchiſ re
gis q̃ ianitores erãt palacij. Cũ
q̃ intellexiſſet cogitacões eoꝝ ⁊
curas diligẽciꝰ pudiſſet didicit qđ conarent'
i regẽ artaxerſen manꝰ mittẽ: et nunciauit ſu
p eo regi. Qui de vtroq̃ habita q̃ſtione. cofeſ
ſos iuſſit duci ad mortẽ. Rex aũt qđ geſtum
erãt ſcripſit i cõmẽtarijs. Sꝫ et mardocheꝰ rei
memoriã lr̃is tradidit. Precepitq̃ ei rex vt i
aula palacij moraret'. datꝭ ei p delacõe mu=
neribꝫ. Anno võ filiꝰ amadathi bugeus erat
glorioſiſſimꝰ corã rege: et voluit nocẽ mar=
docheo et pplõ eiꝰ p duobꝫ eunuchis regis q̃
fuerãt interfecti. Huc vſq̃ pheniũ. Que ſe=
cũtur i eo loco poſita erãt vbi ſcriptũ ẽ i volu
mine et diripuerũt bona vl' ſbſtancias eoꝝ.
Que i ſola vulgata edicõe reperimꝰ. Epl'e au
tem hec exemplã fuit. Caꝰ .xiij.

Rex maximꝰ artaxerſes ab india
vſq̃ et hiopiã centũuiginti ſeptẽ
puinciaꝝ. principibꝫ et ducibꝫ. qui
eiꝰ imperio ſbiecti ſũt ſalutẽ. Cũ
plurimiſ gẽtibꝫ imperarẽ. ⁊ vniũſuꝫ orbẽ mee
dicõi ſbiugaſſẽ: volui neq̃q̃ abuti potencie
magnitudie. ſꝫ clemẽcia ⁊ lenitate gubernare
ſbiectos: vt abſq̃ vllo terrore vitam ſilencio
trãſigentes. optata cũctꝭ mortalibꝫ pace frue
rent'. Querẽte aũt me a cõſiliarijs meis quõ
poſſet hoc impleri: vnꝰ q̃ ſapiẽcia ⁊ fide ceteroſ
pcellebat. et erãt pꝰ regẽ ſcđꝰ aman noie. in=
dicauit m̃ i toto orbe terraꝝ pplm eſſe diſper/
ſum q̃ nouis vteret' legibꝫ: et cõ͂ oim genciũ
cõſuetudinẽ faciẽſ. regũ iuſſa cõtẽneret: ⁊ vniũ
ſaꝝ concordiã nacõnuꝫ ſua diſſẽſione violaret
Qđ cũ didiciſſemꝰ videntes vnã gentẽ rebellẽ
aduſſus oĩe hoĩm genꝰ puſis vti legibꝫ nr̃iſ
q̃ iuſſionibꝫ cõtraire. et turbare ſbiectaꝝ nobꝫ
puinciaꝝ pacẽ atq̃ concordiã: iuſſimꝰ vt quoſ/
cũq̃ amã q̃ oibꝫ puĩciis ppoſitꝰ ẽ et ſcđs a re
ge. et quẽ prĩs loco colimꝰ mõſtrauerit. cũ cõ
iugibꝫ ac liberꝭ deleant' ab inimicis ſuis nul/
luſq̃ eoꝝ miſereat'. q̃rtadecima die duodecĩ
mi mẽſis adar anni pñtꝭ: vt nepharij hoĩes
vno die ad iferos deſcẽdentes. reddãt impe/
perio nr̃o pacẽ quẽ turbauerãt. Huiuſq̃ exẽ/
plar eplẽ. Que ſequũt' pꝰ eũ locũ ſcripta repe
ri vt legit'. pgenſq̃ mardocheꝰ fecit oĩa q̃ ei
mãdauerat heſter: nec tñ habent' i hebraico ⁊
apđ nullũ penitꝰ ferunt' interpretũ. Mardoche
us aũt depcatꝰ ẽ dñm. memor oim operum
eiꝰ et dixit. Dñe dñe rex omnipotẽs. i dicõne
eñi tua cũcta ſũt poſita: et nõ ẽ q̃ poſſit tue re
ſiſtere volũtati. ſi decreuerĩſ ſaluare iſrl'. Tu
feciſti celũ et terrã et quicq̃đ celi ambitu cõti=
net' dñs oim es. nec ẽ q̃ reſiſtat maieſtati tue
Cũcta noſti et ſcis q: nõ p ſupbia ⁊ cõtumelia
et aliq̃ glĩe cupiditate fecerim hoc. vt nõ adora
rẽ aman ſupbiſſimum: libent' eñi p ſalute iſrl'
eciã veſtigia pedũ eiꝰ deoſculari paratꝰ eſſẽ: ſꝫ
timui ne honorẽ dei mei trãſferem ad hoĩeꝫ. et
ne quemq̃ adorarẽ excepto deo meo. Et nũc
dñe rex deꝰ abrahã miſerere ppli tui: q̃ volunt
nos inimici nr̃i pdere et hereditatẽ tuã delere.
Ne deſpicias partẽ tuã quã redemiſti de egip
to. Exaudi deprecacõꝫ meã ⁊ ppiciꝰ eſto ſorti
et funiculõ tuo: et cõuerte luctũ nr̃m i gaudiũ vt
viuẽtes laudemꝰ nomẽ tuum dñe: et ne clau
das ora te canenciũ. Oĩs q̃ iſrl' pari mente et
obſecracõe clamauit ad dñm: eo qđ eis certa
mors impenderet. Caꝰ .xiiij.

Heſter q̃ regina cõfugit ad dñm
pauẽs periculuꝫ qđ imminebat.
Cũq̃ depoſuiſſet veſtes regias.
fletibꝫ ⁊ luctu apta indumẽta ſu/
ſcepit: et p vngentꝭ varijs cinere et ſtercore
impleuit caput. ⁊ corpꝰ ſuũ humiliauit ieiu/
nijs: oiaq̃ loca i q̃bꝫ añ letari cõſueuerat crini
um laceracõe cõpleuit. Et depcabat' dñm deũ
iſrl' dicẽs. dñe m̃i q̃ rex nr̃ es ſolꝰ adiuua me
ſolitariã: ⁊ cuiꝰ p̃t te nullꝰ auxiliatõ ẽ aliꝰ Pe
riculũ meũ i manibꝫ meis eſt. Audiui a patre
meo qđ tu dñe tuliſſes iſrl' de cũctꝭ gentibꝫ et
prẽs nr̃os ex omnibꝫ retro maioribꝫ ſuis. vt

poſſideres hẽditatẽ ſempiternã: fecíſtiq; eis
ſicᷓ locutꝰ es. Peccauimꝰ ĩ cõſpectu tuo: ⁊ id/
circo tradidiſti nos in manꝰ inimicoꝝ noſtro-
rũ. Coluimꝰ eñi deos eoꝝ. Iuſtus es dñe.
Et nũc nõ eis ſufficit qđ duriſſima nos oppri
mũt ſuitute: ſʒ robor manuũ ſuaꝝ ydolorũ
potẽcie deputãtes volũt tua mutare pmiſſa. ⁊
delere hẽditatẽ tuã: ⁊ claudẽ ora laudãciũ te.
atq; extinguere gl̃iã tẽpli et altarꝭ tui: vt ape
riãt ora gẽciũ et laudẽt ydoloꝝ fortitudinẽ.
⁊ pdicẽt carnalẽ regẽ ĩ ſempiternũ. Ne tradas
dñe ſceptrũ tuũ hijs q̃ nõ ſũt. ne rideãt ad rui
nã noſtrã: ſʒ cõuerte cõſiliũ eoꝝ ſup eos. ⁊ eũ q̃
in nos cepit ſeuire diſperde. Memẽto dñe et
oſtẽde te nob̃ ĩ tpe tribulacõis nr̃e: ⁊ da michi
fiduciã dñe rex deoꝝ ⁊ vniuſe poteſtatꝭ: tri
bue ſmonẽ cõpoſitum ĩ ore meo ĩ cõſpectu leo
nis. et trãſfer cor illiꝰ ĩ odiũ hoſtis nr̃i: vt et
ipſe pereat ⁊ ceteri q̃ ei cõſenciũt. Nos aũt libera
in manu tua: et adiuua me nullũ aliũ auxiliũ
habẽtẽ niſi te dñe. q̃ habes oĩm ſciẽciã. ⁊ no/
ſti q: oderi gl̃iã iniq̃rũ: et deteſter cubile icir
cũciſoꝝ et oĩs alienigene. Tu ſcis neceſſi-
tatẽ meã qđ abominer ſignũ ſupbie. et glo/
rie mee qđ ẽ ſup caput meũ in diebꝫ oſtẽtacõ-
nis mee: et deteſter illud q̃ſi pãnũ mẽſtruate
et nõ portem ĩ diebꝫ ſilẽcij mei: et qđ nõ come
deri in mẽſa amã. nec michi placuerit cõuiuiũ
regis. ⁊ nõ biberi vinũ libaminũ et nũq̃ leta
ta ſit ãcilla tua ex q̃ huc trãſlata ſũ vſq; ĩ pñ/
tem diẽ. niſi ĩ te dñe deꝰ abrahã. Deꝰ fortis
ſup oĩs exaudi vocẽ eoꝝ q̃ nullã aliã ſpẽ ha
bẽt et libera nos d̃ manu iniq̃rũ: ⁊ erue me a ti
more meo. Hec q̃ʒ addita repperi in edicione
vulgata

Caꝰ xv.

Et mãdauit ei haut dubiũ quin
heſter mardocheꝰ. vt ingrederet-
ur ad regẽ vt rogaret p pplõ ſuo
et p patria ſua. Memorare inq̃t
dieꝝ humilitatꝭ tue. quõ nutrita ſis ĩ manu
mea: q: amã ſecũdꝰ a rege locutꝰ ẽ cõt nos in
mortẽ: ⁊ tu inuoca dñm ⁊ loq̃re regi p nob̃.
et libera nos de morte. Nec nõ et iſta q̃ ſubdi
ta ſũt. Die aũt tercio depoſuit veſtimenta or/
natus ſui: et circũdata ẽ gl̃ia ſua. Cũq; regio
fulgeret habitu et inuocaſſet omniũ rectorẽ et
ſaluatorẽ deũ: aſſumpſit duas famulas. et ſu
per vnã q̃dẽ innitebatꝰ q̃ſi p delicijs ⁊ nimia

teneritudine corpꝰ ſuũ ferre nõ ſuſtinẽs: alte
ra aũt famularũ ſeq̃batꝰ dñam d̃fluẽcia ĩ hu
mũ indumẽta ſuſtẽtãs. Ipſa aũt roſeo colore
vultũ pfuſa. ⁊ gratꝭ ac nitentibꝫ oculis triſtẽ
celabat animũ. ⁊ nimio timore cõtractũ. In-
greſſa igitꝰ cũcta p ordinẽ oſtia ſtetit cõtra re
gem vbi ille reſidebat ſup ſoliũ regni ſui. indu
tꝰ veſtibꝫ regijs auroq; fulgens ⁊ p̃ciõſis la/
pidibꝫ: eratq; terribilꝭ aſpectu. Cũq; eleuaſ/
ſet faciẽ et ardẽtibꝫ oculꝭ furorẽ pectorꝭ indicaſ
ſet. regina corruit et ĩ pallorẽ colore mutato.
laſſũ ſup ãcillulã reclinauit caput. Cõuertitq;
deꝰ ſpiritũ regis ĩ mãſuetudinẽ: ⁊ feſtinus ac
metuẽs exiliuit d̃ ſolio et ſuſtẽtãs eã vlnis ſu
is donec rediret ad ſe. hijs v̄bis blãdiebatꝰ.
Quid habes heſter? Ego ſũ fratꝭ tuꝰ noli me
tuẽ. Nõ morieris. Non eñi p te ſʒ p oĩbꝫ h̃
lex cõſtituta ẽ. Accede igitꝰ ⁊ tãge ſceptrũ. Cũ
q; illa taceret tulit aureã v̄gaꝫ et poſuit ſup
collũ eiꝰ: et oſculatꝰ eſt eã et ait. Cur michi
nõ loq̃ris? Que rñdit. Vide te dñe q̃ſi angelũ
dei: et cõturbatũ ẽ cor meũ pre timore gl̃e tue.
Valde eñi mirabilꝭ es dñe: et facies tua plena
ẽ gr̃aꝝ. Cũq; loqueretꝰ rurſus corruit ⁊ pe
ne exanimata ẽ. Rex aũt turbabatꝰ et oẽs mi
niſtri eiꝰ cõſolabantꝰ eũ. Exẽplar epl̃e regis
artaxerſis quã p iudeis ad totas regni ſui
puĩcias miſit: qđ et ipm ĩ hebraico volumi
ne nõ habetꝰ.

Caꝰ .xvi.

Rex magnus artaxerſis ab india
vſq; ethiopiã centũuigintiſeptẽ
puĩciaꝝ ducibꝫ ac pncipibꝫ. qui
nr̃e iuſſioni obediũt: ſalutẽ dicit.
Multi bonitate pncipũ et honore q̃ ĩ eos colla
tus ẽ abuſi ſũt ĩ ſupbiã: et nõ ſolũ ſubiectos re
gibꝫ nitũtꝰ opprimẽ. ſʒ datã ſibi gl̃iã nõ feren
tes ĩ ipſos q̃ dederãt moliũtꝰ inſidias. Nec cõten
ti ſũt grãs nõ agere bñficijs. et hũanitatꝭ in
ſe iura violare: ſʒ dei q̃ʒ cũcta cernẽtꝭ arbitran
tur ſe poſſe fugẽ ſentenciaꝫ. Et intm̃ veſanie
prupꝫrãt vt eos q̃ credita ſibi officia diligentꝭ
obſuãt. et ita cũcta agũt vt oĩm laude digni
ſint. mẽdacioꝝ cuniculꝭ conentꝰ ſubũtere: dũ
aures pncipum ſimplices ex ſua natura alios
eſtimãtes callida fraude decipiũt. Que res et
ex veteribꝫ pbatꝰ hiſtorijs. et ex hijs q̃ geriũ/
tur cotidie: quõ malꝭ quorũdaꝫ ſuggeſtiõibꝫ
regũ ſtudia depuentꝰ. Vñ puidendum ẽ pacĩ

oim ꝓuinciaꝝ. Nec putare debetꝭ ſi diuerſa
iubeamꝰ ex animi nr̄i venire leuitate: ſ; ꝓ q̄lita
te et neceſſitate tempoꝝ. vt reipublice poſſit
vtilitas ferre ſentenciā. Et vt manifeſtiꝰ qḋ di
cimꝰ intelligatꝭ. aman filiꝰ amadathi et aio ꝛ
gēte macedo alienuſq; a pſaꝝ ſāguie. et pie
tatē nr̄aꝫ ſua crudelitate ↄmaculans. peregri
nus a nob̄ ſuſceptꝰ ē: ꝛ tantā i ſe exptꝰ hūa/
nitatē vt pr̄ nr̄ vocaretᷣ et adoraretᷣ ab oibuſ
poſt regē ſcḋs: q̄ itm̄ arrogācie tumorē ſbla
tꝰ ē vt regno ꝑuare nos niteretᷣ et ſpū. Nā
mādocheū cuiꝰ fide et bn̄ficijs viuimꝰ et ↄſor
tē regni nr̄i heſter. cū oīm gente ſua nouis q̄
buſdā atq; inauditꝭ machinīſ expetiuit i mortē
ſ; cogitās vt ill' interfectꝭ iſidiaretᷣ nr̄e ſolitu
dini. et regni pſaꝝ trāſferret in macedonas.
Nos aūt a peſſimo mortaliū iudeos neci deſti
natos. i nulla penitꝰ culpa reꝑimꝰ: ſ; econt/
rio iuſtis vtētes legib; ꝛ filios altiſſimi ꝛ maxi
mi ſemperq; viuentis dei. cuius beneficio ꝛ pa
tribus noſtris. et nobis regnum eſt traditū
et vſq; hodie cuſtoditur Vnde eas literas q̄s
ſub nomine noſtro ille direxerāt ſciatis eſſe ir
ritas. Pro quo ſcelere ante portas huius vr/
bis id eſt ſuſis. et ipſe qui machinatus eſt et
omnis cognacio eius pendet in patibulis: nō
nobis ſed deo reddente ei quod meruit. Hoc
autem edictum quod nunc mittimus in cunc
tis vrbibus proponatur. vt liceat iudeis vti
legibus ſuis: quibus debetis eſſe ammminicu/
lo vt eos qui ſe ad necem eorum parauerant
poſſint interficere. terciadecima die menſ duo
decimi qui vocatur adar. Hanc enim diem de
us omnipotens merores et luctus eis vertit i
gaudium. Vnde et vos inter ceteros feſtos
dies. Hāc habitote diem. et celebrate eam cū
omni leticia: vt et inpoſterum cognoſcantur
omnes qui fidelit̄ perſis obediunt dignam ꝓ
fide recipere mercedem: qui autem inſidiantur
regno eorum perire pro ſcelere. Omnis autē
prouincia ꝛ ciuitaſ que noluerit ſolēnitatꝭ hu
ius eſſe particeps gladio et igne pereat: ꝛ ſic
deleatur vt non ſolum hominibus ſed eciam
in via beſtijs ſit in ſempiternum. pro exem/
plo contemptus et inobediencie.

Explicit liber heſter Incipit prologus primꝰ
in librum iob.

Cogor p ſinguſos ſcriptu
re diuine libros aduerſa
riorum reſpondere male
dictꝭ. q̄ interpretacōeꝫ
meā reprehenſiōꝫ ſeptua
ginta interpretum crimi
nantur: q̄ſi nō ꝛ apḋ gre
cos aqla ſimmachꝰ ꝛ theodocion. vl' v̄bum e
v̄bo vl' ſenſū e ſēſu vl' ex vtroq; ↄmixtū ꝛ me
die temꝑatū. genꝰ trāſlacōis expſſerunt: ꝛ oia
veterꝭ iſtrumēti volumia origenes obel' aſteri
ſciſq; diſtinxerit. q̄s vl' additos vl' theodocōe
ſūptos trāſlacōi antiq̄ inſeruit: ꝓbās defuiſ
ſe qḋ additum ē. Diſcāt igitᷣ obtrectatoreſ
mei recipe i toto qḋ i ptib; ſuſcepīt: aut inē
ꝑtacōꝫ meā cū aſteriſcis ſuis radē. Neq; eīn
fieri pt vt q̄s plura intmiſiſſe ſuſceperint. nō
eoſdē eciā i q̄buſdā errāſſe fatēatᷣ. precipue in
iob: cui ſi ea q̄ ſb aſteriſcis addita ſūt ſbtraxe
ris pars maxima detrūcabitᷣ: et h̄ dūtaxat apḋ
grecos. Ceteꝝ apḋ latinos an̄ eā trāſlacōeꝫ
quā ſb aſteriſcis et obel' nup edidimꝰ. ſeptin/
gēti ferme aut octingēti v̄ſus deſūt: vt decur
tatus et laceratꝰ corroſuſq; liber feditatem ſui
publice legētib; ꝓbrat. Hec aūt trāſlacō nullū
de veterib; ſeqᷣ intꝑretē: ſ; ex ipo hebraico a
rabicoq; ſmōe et interdū ſiro. nūc v̄ba nūc ſē
ſus. nunc ſiml' vtrūq; reſonabit. Obliq̄s eīn
apḋ hebreos totꝰ libē fertr̄ ꝛ lubricꝰ: ꝛ q' gre
ci rethores vocāt ſcematꝭ menos. dūq; aliud
loqᷣ aliud agit. Vt ſi vel' anguillā vl' more
rulā ſtrictꝭ tenē manib; q̄nto fortꝰ pſſerꝭ tāto
ciciꝰ elabitᷣ. Memini me ob intelligēciā huiꝰ
voluīmis liddeū quendā ꝑceptorē. q̄ apḋ he/
breos pimꝰ haberi putabatᷣ. nō parꝰ redēmiſ
ſe nūmis: cuiꝰ doctrina an aliqḋ ꝓfecerim ne/
ſcio. Hoc vnū ſcio nō potuiſſe me interꝑtari.
niſi qḋ an̄ itellexerā. A principio itaq; volūmiſ
vſq; ad v̄ba iob. apḋ hebreos ꝓſa oracō eſt.
Porro a v̄bis iob i q̄b; ait. pereat dies i q̄ na
tꝰ ſū. et nox i q̄ dictū ē ↄceptꝰ ē hō. vſq; ad il
lū locū vbi an̄ finē voluīmis ſcriptū ē. idcirco
ipe me reprehēdo et ago penitenciā i fauilla ꝛ
cinere. exametri v̄ſuſ ſūt. dactilo ſpōdeoq; cur
rētes: et ꝓpt' ligue ydioma crebro recipiēteſ ꝛ
alios pedes. nō earundē ſillabaꝝ ſ; eorundeꝫ
temꝑꝝ. Interdum q̄ȝ rithmus ipe dulcis et
tinnulus fertur numeris lege reſolutis quod